

Nr 382.

Av herr Aronson m. fl., *angående åtgärder för främjande av en planmässig rationalisering av jordbrukets byggnadsverksamhet.*

Under diskussionen om botemedel till övervinnande av jordbrukskrisen har som en betydelsefull åtgärd anvisats rationalisering av driften. Omdömena ha därvid givetvis påverkats av erfarenheterna från andra näringar, exempelvis industrien, där olika omständigheter förorsakat en långt driven rationalisering. För industrien hava dock förhållandena härutinnan legat betydligt gynnsammare till än för jordbruket, då denna i långt större omfattning, än som för jordbruket är möjligt, kunnat genom sammanslagning av företag och förbättrade maskinella anordningar och arbetsmetoder icke blott öka produktionen utan ock väsentligt nedbringa arbetskostnaderna.

Jordbruket skiljer sig från de flesta övriga näringar därutinnan, att det kräver mera manuell arbetskraft. De maskinella anordningar, som för skördens frambringande, bärgning och förädling numera stå till lantmannens förfogande, torde nog få anses så fulländade, att några avsevärda förbättringar därutinnan icke snart äro att emotse, åtminstone icke för så vitt det gäller arbetena ute på fältet. De ansatser, som bl. a. från det allmännas sida gjorts i ändamål att förskaffa jordbrukarna kännedom om rationella driftsmetoder, hava förvisso också i detta hänseende medfört ganska tillfredsställande resultat.

Ett område inom jordbruksnäringen, där det ännu finnes mycket övrigt att önska i fråga om rationalisering, är dock byggnadsverksamheten. De för jordbruksdriften behövliga ekonomibyggnadernas beskaffenhet äro emellertid av oerhörd betydelse för möjligheten av att med nöjaktigt ekonomiskt resultat driva jordbruk. Den arbetsbesparing vid skördens bärgning och förädling, som kan göras i fullt tidsenliga och praktiska byggnader, är vid jämförelse med omoderna sådana långt större än de flesta jordbrukare ana. Beträffande äldre, men ännu fullt användbara byggnader torde ju olägenheterna härutinnan vara praktiskt taget ofrånkomliga. Men det måste verka nedslående att se, hurusom såväl nyuppförda som under uppförande varande byggnader i många för att inte säga de flesta fall äro planerade och konstruerade efter länge sedan föråldrade metoder. Dessa opraktiska, efter en viss inrotad slentrian konstruerade byggnader draga också i regel långt större kostnad, än som skulle blifvit fallet, därest uppförandet skett efter modernare principer, vartill som en ytterligare olägenhet kommer dylika byggnaders onödigt stora underhållskostnader och korta livslängd.

Den stora betydelse, som jordbrukets byggnadsfråga har icke blott för jordbrukarna själva utan även nationalekonomiskt, torde till någon del framgå av de resultat, vartill lantbruksakademiens undersökning av "Byggnadskapitalets storlek vid svenska jordbruk", bearbetad av direktör L. Nannesson, kommit. Enligt detta (se meddelanden från kungl. lantbruksakademiens ekonomiska avdelning nr 11) uppgår nämnda byggnadskapital i genomsnitt till minst 75 % av jordbrukets fastighetsvärde. Med all rätt har från det allmännas sida mycket gjorts för att höja värdet hos jordbruksfastigheterna beträffande den del, som icke är att hänföra till byggnader. Vi våga ifrågasätta, huruvida icke även byggnaderna, som dock representera den ojämförligt största delen av fastighetsvärdena, också vore väl värdade ett liknande intresse.

Följande visserligen summariska, men dock på hållbara goda grunder fotade beräkning över vad som årligen skulle kunna vinnas, därest en nöjaktig rationalisering beträffande jordbruksbyggnader komme till stånd, torde i detta sammanhang vara av intresse:

Vårt svenska lantbruk omfattar i avrundat tal 4,000,000 har åker, förutom betesvallar och en del ängsmarker.

Beräknas lantmannabyggnadernas varaktighet och användningstid till 100 år, måste 40,000 har bebyggas årligen. Byggnadskostnaderna torde, lågt räknat, för kompletta åbyggnader i medeltal uppgå till 500 kronor per har åker. Således måste vid Sveriges lantgårdar årligen nybyggas för ej mindre än 20 miljoner kronor, och det är självfallet, att byggnaderna ej kunna användas i 100 år utan moderniseringar, restaureringar och reparationer. Även dessa moderniseringskostnader för nu befintliga byggnader uppgå till avsevärda belopp.

Kan man enbart vid nybyggnader i anläggningskostnad spara 10 %, gör detta i Sverige ej mindre än 2 miljoner kronor årligen. Vid moderniseringar och restaureringar av äldre byggnader böra givetvis kostnaderna genom enkla, praktiska, väl utarbetade förslag och ritningar kunna reduceras med $\frac{1}{3}$, i de flesta fall ännu mera.

Arbetskostnaderna inom byggnaderna för bärgning och förädling av skörden torde i medeltal belöpa sig till 20 kronor per har. Genom praktiska byggnader kan i vissa fall 50 % inbesparas, och i varje fall bör med lätthet 15 % kunna inbesparas, d. v. s. 3 kronor per har och år. Lantbrukets byggnader öka därigenom i värde med 60 kronor per har. Alltså totalt för landet 2,4 miljoner kronor årligen.

Den betydelsefulla utvecklingen i avseende på lantbruksbyggnaders planering och konstruktion, som på senare tid gjort sig gällande, har beklagligt nog icke avsatt nämnvärda frukter i den byggnadsverksamhet av ifrågavarande slag, som hittills pågått. De få undantag, som härutinnan förekommit, gälla i regel storbruket. Den mindre och medelstora jordbrukaren har, då han stått inför nödvändigheten att bygga, i regel anlitat ortsbyggmästare, vilka, ehuru dugliga och arbetsamma, dock icke haft tillfälle följa med utvecklingen. Den mindre jordbrukaren har icke ansett sig hava råd att för uppgörande av rit-

ningar anlita fullt sakkunnig hjälp. Ett fåtal hushållningssällskap hava visserligen gjort ansatser till avhjälpande av härutinnan förekommande brister, men dessa ansatser hava dock varit otillräckliga och i de flesta fall alltför valhant genomförda, för att det avsedda gagnet därav skulle kunnat vinnas.

Framstegen beträffande lantbruksbyggnadernas rationalisering äro så gott som uteslutande resultat av forskningsarbete av mer eller mindre enskild natur. Ett fortsatt studium av hithörande problem skulle förvisso även i fortsättningen medföra värdefulla resultat. Dessa, liksom de redan uppnådda, komma dock ej till sin fulla rätt med mindre de komma jordbrukarna i de breda lagren till godo.

Det synes oss uppenbart, att här skulle staten för en jämförelsevis ringa kostnad kunna bringa jordbruket en synnerligen värdefull hjälp. En central institution för vidare forskning tillika med en väl genomförd konsulentverksamhet, som givetvis kunde anknyta till hushållningssällskapen, är måhända de linjer, efter vilka frågan kunde lösas. Att i detta sammanhang ingå på en närmare undersökning av, huruledes en sådan organisation eventuellt bör anordnas, anse vi icke lämpligt, då detta givetvis bör bliva föremål för en speciell utredning, som ju lämpligen bör kunna göras av lantbruksstyrelsen eller den sittande jordbruksutredningen. Saken synes oss emellertid vara av den stora betydelse såväl för jordbrukets del som ur nationalekonomisk synpunkt, att den väl förtjänar att ingående prövas och om möjligt realiseras.

Vi tillåta oss därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till åtgärder för främjande av en planmässig rationalisering av jordbrukets bygnadsverksamhet.

Stockholm den 30 januari 1930.

<i>Ernst Aronson.</i>	<i>Karl Magnusson,</i> Skövde.	<i>Erik Nordkvist.</i>
<i>Arthur Gustafson</i> i Kasenberg.	<i>Nils Persson</i> i Grytterud.	<i>Rikard Olsson.</i>
<i>Ivar Anderson.</i>	<i>Fredrik Sandwall.</i>	<i>Karl Wirsell.</i>
<i>Jöran Grapenson.</i>	<i>N. E. Nilsson.</i>	<i>Carl Arv. Anderson.</i>
<i>C. O. Johanson,</i> Huskvarna.	<i>Birger Petersson.</i>	<i>Emil Bengtsson.</i>
<i>E. Eurén.</i>	<i>Erik W. Ljung.</i>	